

POSTANOWIENIE

21 maja 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Dariusz Pawłyszcz

na posiedzeniu niejawnym 21 maja 2025 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa M.Ł. i M.Ł.1

przeciwko Bankowi S.A. w G.

o zapłatę i ustalenie,

na skutek skargi kasacyjnej M.Ł. i M.Ł.1

od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z 13 lipca 2023 r., I ACa 2379/22,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2. zasądza solidarnie od M.Ł. i M.Ł.1 na rzecz Banku S.A. w G. 2700 (dwa tysiące siedemset) zł kosztów postępowania kasacyjnego z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie po upływie tygodnia od dnia doręczenia niniejszego postanowienia zobowiązanemu.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 17 października 2022 r., I C 302/21, Sąd Okręgowy w Jeleniej Górze ustalił nieważność umowy kredytu zawartej 13 września 2006 r. i zasądził od pozwanego banku na rzecz powodowych kredytobiorców 166 570,71 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 21 listopada 2020 r.

Wyrokiem z 13 lipca 2023 r., I ACa 2379/22, Sąd Apelacyjny we Wrocławiu zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że oddalił powództwo główne i powództwo ewentualne. Sąd podkreślił, że umowa zawiera niedozwolone postanowienia

umowę. Chodzi o postanowienie dotyczące ustalenia marż doliczanych do średniego kursu NBP, przy ostatecznym ustalaniu kursów walut stosowanych do rozliczeń udzielonego im kredytu. Bank miał całkowitą swobodę i kredytobiorcy nie mieli możliwości weryfikacji ich naliczenia, gdyż nie został im przedstawiony mechanizm ich wyliczenia. Takie postanowienie umowne wypełnia przesłankę, o której mowa w art. 385³ pkt 20 k.c., dającą kontrahentowi konsumenta uprawnienie do określenia lub podwyższenia ceny lub wynagrodzenia po zawarciu umowy, a więc należy je uznać za niedozwolone.

Następnie Sąd wskazał jednak, że za abuzywne należy uznać jedynie te postanowienia, które dotyczą zastosowania przy ustaleniu kursów walut, arbitralnie ustalanych przez Bank marż. Umowa po ich eliminacji zawiera wszystkie elementy konieczne dla określenia treści stosunku prawnego, a w szczególności kwotę kredytu w złotych, kurs franka szwajcarskiego, po którym winno następować przeliczenie tak wypłaconej kwoty kredytu i kurs franka obowiązujący w chwili spłaty poszczególnych rat, tj. średni kurs NBP, okres kredytowania i terminy spłaty oraz wysokość oprocentowania. Należne pozwanemu raty, a także liczbę CHF, do której indeksowano kredyt zaciągnięty w PLN w momencie zawarcia umowy, ustalić zatem można po wyeliminowaniu powyższych niedozwolonych postanowień w oparciu o wskaźnik obiektywny, niezależny od woli i wpływu żadnej ze stron. Biorąc pod uwagę postanowienie umowy po usunięciu z niej niedozwolonych uregulowań „minus marża kupna” i „plus marża sprzedaży”, wskaźnikiem tym jest kurs średni Narodowego Banku Polskiego. Nieuczciwe i krzywdzące konsumenta zastosowanie do przeliczenia kursu ustalanego przez kredytodawcę, na gruncie przepisów o abuzywności, samo w sobie nie skutkuje zwolnieniem dłużnika z obowiązku spłaty zaciągniętego zobowiązania. Sąd podkreślił, że przyjęte stanowisko znajduje oparcie w orzecznictwie TSUE w szczególności w wyroku z 7.08.2018 r. w sprawie Banco Santander SA przeciwko Mahamadou Dembie i Mercedes Godoy Bonet (C-96/16) oraz Rafael Ramon Escobedo Cortes przeciwko Banco de Sabadell SA (C-94/17) oraz w wyroku z 29.04.2021 r. (I.W., R.W. przeciwko Bankowi BPH S.A., C-19/20) jak też w wyroku Sądu Najwyższego z 1 czerwca 2022 r. (II CSKP 364/22, OSNC-ZD 2022, nr 4, poz. 51). Za przyjętym stanowiskiem przemawia również okoliczność, że dla oceny abuzywności danego postanowienia znaczenie ma nie

jego literalne brzmienie i forma, czy sposób umiejscowienia w umowie, lecz jego normatywna treść ustalona na podstawie przeprowadzonej wykładni. Chodzi zatem o określony sposób postępowania przedsiębiorcy lub konsumenta, jaki może wynikać z treści takiego postanowienia. Odmienne rozumienie „warunku umowy” mogłoby prowadzić do przypadkowych rezultatów zależnych jedynie od przyjętej przez strony postaci oświadczenia woli, a mianowicie od tego, czy kilka warunków zostało wyrażonych w odrębnych zdaniach, czy też stanowią elementy jednego wyodrębnionego językowo lub graficznie postanowienia umownego. W konsekwencji można przyjąć, że przesądzenie abuzywnego charakteru postanowienia umownego odnoszącego się do możliwości arbitralnego określania kursu waluty przez bank prowadzi do potrzeby rozstrzygnięcia, czy określanie kursu waluty jako „średni kurs NBP” pomniejszony lub powiększony o marżę banku ma w całości charakter abuzywny, czy też mieści w sobie dwa „warunki umowy” - pierwszy odnoszący się do niezależnego czynnika (kursu średniego NBP), drugi - do czynnika zależnego wyłącznie od woli strony umowy (marży banku), czy też jest jednym niepodzielnym warunkiem umownym podlegającym ocenie pod kątem abuzywności. W ocenie Sądu postanowienie umowne dotyczące marży banku w odniesieniu do ustalania kursu franka szwajcarskiego ma charakter samodzielny, co pozwala na eliminację jedynie elementu odnoszącego się do modyfikacji średniego kursu NBP marżą banku. Zabieg taki nie stanowi o zastosowaniu tzw. redukcji utrzymującej skuteczność tożsamej ze zmianą przez sąd treści danego postanowienia (zastąpieniem tego postanowienia postanowieniem innej treści), ale powoduje wyłączenie jedynie tej części postanowienia (rozumianego jako pewnej reguły postępowania przedsiębiorcy), które rzeczywiście ma abuzywny charakter, pozostawiając pozostałą - uczciwą - część postanowienia w mocy. W konsekwencji nie dochodzi do wyeliminowania zniechęcającego skutku wywieranego na przedsiębiorców przez zwykły brak stosowania takich nieuczciwych warunków wobec konsumentów.

Sąd podkreślić, że możliwość usunięcia wskazanego postanowienia odnoszącego się do marży banku oznacza, że po wyeliminowaniu marży dalsze trwanie umowy łączącej pozwanego z powodami, przy zastosowaniu jedynie kursu NBP jest obiektywnie możliwe. Wobec uznania, że strony są nadal związane

umową nie zachodzi możliwość uznania, że dokonane przez powodów spłaty należnych rat stanowią nienależne świadczenie w rozumieniu art.41O k.c. wobec czego nieuzasadnione jest żądanie zapłaty kwoty 166.570,71 zł sformułowane w powództwie głównym. Oddalenie powództwa głównego, nie daje w okolicznościach niniejszej sprawy podstaw do uwzględnienia powództwa ewentualnego, skoro umowa zawarta przez strony jest ważna, jedynie regulacje dotyczące mechanizmu indeksacyjnego, które dotyczą arbitralnie ustalanych przez Bank marż uznać należy za abuzywne. Postanowienia wiążącej strony umowy przewidują w § 10 pkt. 6 i § 16 zasady rozliczenia w przypadku dokonania nadpłaty.

Powodowi kredytobiorcy zaskarżyli wyrok Sądu odwoławczego skargą kasacyjną i wniesli o jej przyjęcie do rozpoznania ponieważ skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd II instancji wydał w niniejszej sprawie wyrok rażąco naruszając ochronę powodów jako konsumentów, a dodatkowo skupiając się na ochronie przedsiębiorcy, mimo tego, że to on jest podmiotem stosującym klauzule niedozwolone, dokonał niedozwolonej modyfikacji umowy, wyrok ten jest rażąco sprzeczny z aktualnym orzecnictwem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, orzecnictwem krajowym, co powód szerzej argumentuje w dalszej części skargi obejmującej uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania

Pozwany bank złożył odpowiedź na skargę kasacyjną, w której wniósł o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ewentualnie o oddalenie skargi kasacyjnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W skardze kasacyjnej nie wykazano przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. O możliwości wyodrębnienia z tekstu umowy poszczególnych postanowień decyduje normatywna treść umowy, a nie jej redakcja. Poza zakresem sprawy pozostaje zagadnienie, czy licząc się z przyszłą oceną jakichś postanowień umowy za niedozwolone, strony mogą postanowić, że brak mocy wiążącej danego postanowienia umowy pociąga za sobą nieskuteczność określonych innych postanowień umowy, a nawet nieważność umowy w całości. Redakcja umowy nie wskazuje na zamiar stron, aby sposób ustalania kursu obowiązywał w całości albo wcale. Teza skarżących uczyniłaby nieistotnym wprowadzenie kursu średniego

NBP do umowy jako podstawy przeliczeń walutowych na potrzeby indeksacji. W świetle tez skargi kasacyjnej treść normatywna umowy byłaby równoważna indeksacji, która odwoływałaby się tylko do kursów ustalanych jednostronnie przez bank. Tymczasem umowa przewiduje indeksację kursem średnim NBP, jedynie korygowanym marżą banku.

Określenie kursu przeliczenia jako kursu średniego NBP skorygowanego o marżę umożliwia usunięcie samej marży. Interes konsumenta jest zabezpieczony przez możliwość zatwierdzenia nieuczciwego warunku, co gwarantuje konsumentowi, że na skutek pominięcia nieuczciwego warunku przy wykonywaniu umowy nie znajdzie się w sytuacji gorszej niż w przypadku mocy wiążącej tego warunku. Ustanowienie w umowie kursu średniego NBP jako punktu wyjścia umożliwia wykonywanie umowy po usunięciu abuzywnego prawa banku do ustalania marży. Tym właśnie umowa stron różni się od umów, których dotyczy uchwała składu całej Izby Cywilnej SN z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22. Przedmiotem uchwały były umowy, w których po usunięciu postanowień abuzywnych w ogóle nie były określone kursy niezbędne do indeksacji, a SN uznał, że niedopuszczalne jest określenie źródła kursu na podstawie zwyczajów lub analogii z przepisami regulującymi inne sytuacje.

Sankcja nieważności umowy nie służy przywróceniu równowagi interesów stron, zakłóconej nieuczciwym postanowieniem uprawniającym bank do jednostronnego określania kursów. Sankcja nieważności umowy istnieje w interesie publicznym. Jest wyrazem stanowiska ustawodawcy, że określone umowy nie powinny być zawierane, a system prawny państwa nie będzie udzielał ochrony prawom ustanowionym w takiej umowie. Przy tym uznanie uchwałą z 25 kwietnia 2024 r. za nieważne umów indeksowanych pozbawionych przeliczników kursowych nastąpiło nie z powodu naruszenia interesów konsumenta, lecz z powodu obiektywnej niemożności stosowania indeksacji, a dopiero nieważność indeksacji w świetle uchwały powoduje nieważność umowy (uchwała jest oparta na założeniu, że umowy kredytu indeksowanego stanowią wyodrębniony rodzaj umowy kredytu). Przywróceniu równowagi interesów stron służą takie przepisy jak art. 357¹ lub 358¹ § 3 k.c.

W przypadku umowy stron, po usunięciu marży indeksacja może być stosowana z użyciem określonego w umowie kursu średniego NBP. Nie jest możliwe, aby usunięcie marży pogorszyło sytuację kredytobiorcy, ponieważ marża działała tylko na korzyść banku – zwiększała wyrażoną w CHF sumę wypłaconego kredytu i zmniejszała wyrażone w CHF spłacone raty. Ponadto konsument może porównać swoją sytuację w przypadku umowy z niedozwolonym postanowieniem oraz bez tego postanowienia i do konsumenta należy decyzja o ewentualnym zatwierdzeniu niedozwolonego postanowienia.

Dokonana w zaskarżonym orzeczeniu samodzielna ocena tylko postanowień o marży, wprowadzających tzw. spread (widełki) do przeliczeń dokonywanych kursem średnim NBP, była podstawą wielu orzeczeń Sądu Najwyższego: wyroki z 1 czerwca 2022 r., II CSKP 364/22, z 30 października 2024 r., II CSKP 1939/22, z 22 lutego 2024 r., II CSKP 1468/22 i II CSKP 11/23, i z 20 czerwca 2023 r., II CSKP 1476/22, oraz postanowienia o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania z 20 czerwca 2024 r., I CSK 2997/23, z 6 listopada 2024 r., I CSK 3948/23, z 7 września 2023 r., I CSK 6562/22, z 27 września 2023 r., I CSK 16/23, z 25 września 2023 r., I CSK 862/23, i z 26 marca 2024 r., I CSK 6980/22.

Biorąc powyższe pod uwagę Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ k.p.c. oddalił wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania.

Na podstawie art. 98 k.p.c. pozwanemu przysługuje od skarżących zwrot kosztów sporządzenia odpowiedzi na skargę kasacyjną w wysokości stawki minimalnej określonej w stosowanym odpowiednio § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Min. Sprawiedl. w sprawie opłat za czynności adwokackie.

[SOP]

[r.g.]

